

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ VE TÜRK ANAYASA MAHKEMESİ BİREYSEL BAŞVURU MEKANİZMASINDA ACTIO POPULARIS YAKLAŞIMI

ACTIO POPULARIS APPROACH IN THE INDIVIDUAL APPLICATION MECHANISMS OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS AND THE TURKISH CONSTITUTIONAL COURT

Kubilay YILMAZ*

ÖZ

Temel hak ve özgürlüklerin korunması amacıyla kişilere özgülenmiş bir başvuru yolu olarak öngörülen bireysel başvuru mekanizmasında şekli bir kabul şartı olan mağdur sıfatının incelenmesi, aynı zamanda esastan önemli bir sorunsala denk düşmektedir. O da şudur ki bir hakkın veya özgürlüğün ihlâl edildiği iddiası ne zaman ve/veya kimlerce gündeme getirilmelidir ki bu iddia esastan incelenmeye değer kabul edilsin? Bu çalışmada, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Türk Anayasa Mahkemesince kabul edilmiş olan mevcut bireysel başvuru mekanizmasında hak ve özgürlüklerin ne kadar etkin ve işlevsel olarak korunduğu sorusunun cevabı aranmaktadır. Bu kapsamda başvuru hakkının ne ölçüde genişletilebileceği ve

* Kamu Denetçiliği Kurumu Uzman Yardımcısı
av.kubilayilmaz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5128-9057

Roma hukukunda bir dava türü şeklinde karşımıza çıkan *actio popularis* yolu bir örnek olarak irdelenmektedir. Çalışmada öncelikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin mağduriyet kavramına bakışı ve konuya ilişkin içtihat değişiklikleri ile *actio popularis* olarak nitelendirdiği başvurular ele alınacaktır. Sonrasında ise Türk hukukunda tarihsel olarak *actio popularis*'e olan yaklaşıma ve Türk Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kararlarında konuya ilişkin değerlendirmelerine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Actio Popularis, Halk Davası, Mağdur Sıfatı, Bireysel Başvuru, Kabul Edilebilirlik

ABSTRACT

The examination of victim status as a formal admissibility requirement in the individual application mechanism, which is intended as an individual remedy for the protection of fundamental rights and freedoms, also corresponds to an important substantive problem. That is, when and/or by whom should the allegation of a violation of a right or a freedom have to be made in order for that allegation to be considered worthy of through examination? This study seeks to answer the question of how effectively and functionally rights and freedoms are protected in the existing individual application mechanism accepted by the European Court of Human Rights and the Turkish Constitutional Court. In this context, the extent to which the right of application can be extended and the *actio popularis*, which appears as a type of action in Roman law, will be examined as an example. The study first examines the European Court of Human Rights' view of the concept of victimisation, the changes in its jurisprudence on the subject, and the complaints that it characterizes as *actio popularis*. It then discusses the historical approach to *actio popularis* in Turkish law and the Turkish Constitutional Court's assessments of the issue in its individual application decisions

Keywords: Actio Popularis, Public Action, Victim Status, Individual Application, Admissibility